

MADENCİLİK SEKTÖRÜ AÇISINDAN ZEYTİNLİKLERLE İLGİLİ HUKUKİ GELİŞMELER

Av.Prof.Dr.Mustafa TOPALOĞLU Av.Gizem Can BİLİCİ

I. GİRİŞ

1) ZEYTİNİN TARİHÇESİ

Olea europaea botanik adlı zeytin, yenen ve Akdeniz iklimine özgü bir ağaç türüdür. Tüm Akdeniz ülkelerinin yanı sıra Güney Amerika, Güney Afrika, Çin, Avustralya, Yeni Zelanda, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yetiştirilir. Tarihi günümüzden 8000 yıl öncesine dayanan zeytinin ilk nerede ve kimler tarafından ehlileştirildiği bilinmese de, yapılan arkeolojik kazılarda Santorini Adası'nda M.Ö. 3700 yılına ait olduğu düşünülen zeytin yaprağı ve zeytin çekirdeği fosillerine ulaşılmıştır.¹

İlk Roma ve Grek yazıtlarında zeytinin barış ve birlikteliğin ebedi simgesi olduğuna değinilmiştir. Tarihi gelişimi içinde birçok efsaneye kaynak olan zeytin, eski uygarlıkların yazıtlarında olduğu gibi kutsal kitaplarda da yer almıştır. Örneğin, zeytin beyaz bir güvercinin Nuh'un gemisine tufan sonrası canlılık belirtisi olarak, ağzında zeytin dalı ile dönmesi nedeniyle, yüzyıllardır barışın simgesi kabul edilmektedir. Bölgede yürütülen bir araştırmada deniz seviyesinden bin metre yükseklikte zeytin ağacı bulunması, Cudi ve Gabar dağlarında bol miktarda yabancı zeytin ağaçlarının olması, Nuh'un gemisinin Ağrı dağına değil Cudi dağına konduğu rivayetini güçlendirmektedir. M.Ö. Atina Anayasası'nda yer alan ve Aristotle tarafından kaleme alınan "Devlet malı veya özel mülkiyet farkı olmaksızın, zeytin ağacını kesen veya deviren herkes mahkemede yargılanacaktır eğer suçlu bulunurlarsa idam edilmek suretiyle cezalandırılacaklardır" sözü zeytin ağacının tarihteki yeri ve önemini adeta gözler önüne sermektedir. Nitekim zeytin tarımının yayılmasında önemli rol oynayan Romalıların, diyetlerinde zeytin yerine hayvansal yağları kullananları barbar olarak tanımlamaları, Hipokrat'ın zeytinyağının tedavi edici özelliğini kullanması da bu önemi vurgulamaktadır. M.Ö. 4000'lerde kültür bitkisine dönüştürülen zeytinin yağının çıkarılması ve kullanımının yaygınlaşması ancak 1500-2000 yıl sonra gerçekleşmiştir. Tunç Çağı'nda ve daha sonrası dönemlerde Akdeniz'de zeytinciliğin yaygınlaştığını gösteren arkeolojik buluntular arasında yağ presleri, saklamada kullanılan kaplar, zeytin gösterimleri olan vazo ve duvar resimleri sayılabilir.²

a) OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE ZEYTİN

¹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Zeytin>

² <http://www.marmarabirlikakademi.com/tr/zeytin-kutuphanesi/zeytinin-tarihcesi>

Osmanlı döneminde zeytin, geleneksel olarak yemeklerde kullanılmasının yanı sıra XX. Yüzyılın başına kadar aydınlatmada da kullanılmıştır. Özellikle devlet daireleri ve ibadethanelerin aydınlatılmasında zeytinyağı temel madde olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, saray ahırlarında hayvanların koşumlarının yağlanması, sabun sanayiinde ve donanmada kızakların yağlanması da kendine önemli bir kullanım alanı bulmuştur. Bu dönemde Akdeniz çevresinin ve özellikle Batı Anadolu kıyılarının zeytinin yetiştiği doğal alanlar olması bu alanların devlet tarafından "Zeytin ve Zeytinyağı Bölgesi" olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Midilli, Ayvalık, Edremit, Ayazmend, Cunda Adası, Çandarlı, Girit, Aydın, Sığla ve Armutabad başkent zeytinyağı ihtiyacını karşılayan önemli merkezlerdir. Osmanlı Devleti'nde zeytinyağı ihracatının genişleme dönemi, demiryollarının daha iç bölgelere yayılması ile dünya ekonomisinin, büyük buhranını izleyen 1896-1913 dönemidir. Tarımın ticarileşmesi ve ihracata yönelmesi ile birlikte kuru üzüm, tütün, incir, pamuk, ham ipek ve zeytinyağı bu alanların en önemli ihracat ürünleri haline gelmiştir. Dünya Savaşı yıllarında ise ordunun ve dolayısıyla memleketin ihtiyaçlarının artması nedeniyle bazı maddelerin ihracatının yasaklanması adına 16 Aralık 1914'de Bakanlar Kurulu kararı ile İmparatorluktan "İhrac-ı Memnu Mevad"(İhracı Yasak Ürünler) listesi hazırlanmış, bu listenin 1.maddesindeki ihracı yasak ürünler arasında zeytin tanesi ve zeytinyağı da yer almıştır. Bu uygulamaya sonraki yıllarda da devam edilmiş, 1914 yılında 12.199.180 adet zeytin ağacından 89.702 ton zeytin tanesi elde edilebilmiştir.³

b) CUMHURİYETİN İLK DÖNEMİNDE ZEYTİN VE YAPILAN İLK DÜZENLEMELER

Cumhuriyetin ilk yılları aynı zamanda zeytin ile ilgili ilk yasal düzenlemelerin de yapıldığı dönemdir. Savaştan çıkmış bir ülkenin yeniden imarı için sermayeye ihtiyaç duyulması, ihracat ürünlerine yeniden önem verilmesine vesile olmuştur. Bu nedenle 1923'de 986.000, 1924'te 458.000 ve 1926'da 6.810.000 liralık zeytinyağı satışı yapılarak ülkeye döviz kazandırılmıştır. 1926 yılında 627 sayılı Muvazene-i Umumiye Kanunu'nun Tarım Bakanlığı bütçesinin 23. maddesinin B bendine göre: *"Tarım erbabına ait olmayan milli arazi ile devlete ait bağ, bahçe, fındıklık ve zeytinlik gibi taşınmazlar bedeli en fazla on yılda taksitle alınmak üzere artırılarak taliplerine satılabilir."* Hükmü ile zeytin arazileri ile ilgili yasal düzenlemeye gidilmiştir. Bunun ardından ise, zeytinden sağlanan verimin artırılması adına 10 Haziran 1929 tarihinde 1528 sayılı Yabancı Ağaçların Aşılması Hakkındaki Kanun meclis tarafından kabul edilmiştir. Bu kanunun birinci maddesi uyarınca devlet ormanlarındaki yabancı zeytinlerin aşılması Ekonomi Bakanlığı'na bağlanmış, boş arazide muayyen bir kıta dâhilindeki yabancı ağaçların aşılması da vilâyetlerin iznine bırakılmıştır. Kanunun 26.

³ Çolak, Filiz, *Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Anadolu'da Zeytin ve Zeytinyağı Üretim ve İhracatı (1908-1922)*, 2021

maddesine göre aşılana ağaclar zeytin ise zeytinlik içinde tasirhane (yağhane) inşa etmek hükümetin iznine bağlanmıştır. ⁴

1939 yılına gelindiğinde ise, “Zeytin Kanunu” olarak bilinen ve şu an da tartışma konusu olan 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Zeytin Kanununun birinci maddesine göre: aşılı zeytinlerin bakım, tımar, toplanma, sıklarını kökletme; fidan dikme suretiyle meydana getirilecek zeytinlikleri yetiştirme; yabancı zeytinlikleri açma ve aşılama işleri, Tarım Bakanlığının talimatı altında yapılması kararlaştırılmıştır. İkinci madde ile devlet ormanları içinde aşılı hale getirilecek bütün yabancı zeytinlik sahaları ile bu ormanların dışında kalan devlete ait boş arazideki yabancı zeytin alanları Tarım Bakanlığınca belirlenip ilan edilme hükmü getirilmiştir. Üçüncü madde ile Devlet ormanlarıyla boş arazide bulunan yabancı zeytinleri aşılama isteyenler, istedikleri parçanın sınır ve mevkiini geliştireceğini bildiren bir dilekçe ile arazinin ait olduğu kazanın en büyük mülkiye memuruna başvurarak kendilerine müracaat tarihini gösterir birer resmi belge verilir. Kanunun dördüncü maddesi ile bu sahalarda yabancı zeytin ağaçlarını aşılamağa talip olacakların aşılacakları miktar kendilerine verilir. Verilen bu sahalarda orman mefhumu dışında bırakılır. Taliplerden yerine göre bakanlığın tayin edeceği süre zarfında ve vereceği talimat doğrultusunda temizlemeyi yapanlara zeytin bakım teşkilâtının yazılı evrakı üzerine mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından tapu verilir. Aşılama yerinde kalacak zeytinliklerin temizlenmesinden çıkan odun, kereste ve saire temizleyene ait olup, bunlar zeytin bakım memurundan parasız alınacak bir vesika ile dışarı çıkarılarak hiç bir vergiye tabi tutulmaz. Kanunun 20. Maddesinde ise halen daha tartışmalara konu olan: “Zeytinlik içinde yağhane veya fabrika inşa eylemek, Ziraat vekâletinden mezuniyet almağa mütevakkıftır. Aksi takdirde inşa olunan yağhane işlettilerilemez” hükmü yer alır. ⁵

II. GÜNÜMÜZ

1) 2022 YILI ÖNCESİ ZEYTİN KANUNU’NUN GELİŞİMİ

Yukarıda bahsettiğimiz ve 1939 tarihinde yürürlüğe giren Zeytin Kanunu, 1995 ve 2008 yıllarında revize edilmiştir. 2002 yılından 2021 yılına kadar TBMM’ne Zeytin Kanunu’nun değişikliği hakkında yedi kanun teklifi sunulmuştur. Ancak söz konusu kanun teklifleri Genel Kurul gündemine gelmeden oluşan kamuoyu baskısı nedeniyle geri çekilmiştir. Kanunun yeniden düzenlenmesi için Meclis Araştırma Komisyonları kurulmuş olmasına rağmen herhangi bir sonuç alınamamıştır. Zeytin hukuku kapsamında önemli olan diğer bir düzenleme de Zeytin Kanunu'na dayanılarak hazırlanan Zeytinciliğin Islahı Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliktir. Yönetmelik ile ekolojik

⁴ Yurtoğlu, Nadir, *Türkiye Cumhuriyeti’nde Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi ile Ticareti Üzerine Tarihsel Bir Bakış (1923-1960)*, 2019

⁵ TBMM, *Kanunlar Dergisi, Dönem: 5, C. 19, 26.01.1939, s. 149; Resmi Gazete, Sayı No: 4126, 7 Şubat 1939.*

yönden uygun bölgelerde ve zeytin yetiştiriciliğine elverişli sahalarda zeytinlik kurulmasını sağlamak, mevcut zeytinliklerde ürünün miktar ve kalitesini yükseltmek ve maliyeti düşürmek, birim alandaki verimi artırmak, zeytinyağı ve sofralık zeytin işletmelerindeki teknolojik yapıyı günün koşullarına uygun hale getirmek üzere gerekli teknik, ekonomik, ticari ve sosyal tedbir ve organizasyonları sağlamak amaçlanmaktadır. 2012 yılında Yönetmeliğin Zeytinlik Sahalarda Sanayi Tesisi Kurulmasının Önlenmesi başlıklı 23. maddesi değiştirilmiş ve Tanımlar başlıklı 4. maddesine zeytinlik saha tanımı eklenmiştir.⁶ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2013/157 Esas ve 20.06.2013 tarihli kararıyla Yönetmelik değişikliğinin aşağıdaki gerekçe ile yürütmesi durdurulmuştur: *"Zeytinciliğin Islahı, Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin dava konusu edilen 4. maddesindeki "zeytinlik saha" tanımı ile, bir alanın zeytinlik saha olarak belirlenebilmesi için asgari 25 dekarlık bir büyüklüğe sahip olma şartı getirilmiştir. Oysa, Yönetmeliğe temel olan 3573 sayılı Kanun'da, zeytinlik saha tanımı açık olarak yapılmamakla birlikte, bir alanın zeytinlik saha olarak belirlenebilmesi için asgari bir büyüklük koşulu bulunmamaktadır. Her ne kadar 3573 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "...tespit edilen alanlar yerel koşullar dikkate alınmak suretiyle Bakanlık tarafından belirlenecek esaslara göre en az 25 dönümlük parseller halinde parsellenir " ifadesi yer almakta ise de, bu ifade, zeytin yetiştirmeye elverişli olduğu tespit edilmiş alanlardan ilgililere tahsis edilecek parsellere ilişkin olarak getirilmiş olup, zeytinlik alanlar hakkında asgari büyüklük şartı getiren bir hüküm içermemektedir. Bu durumda; Kanun'un zeytinlik alanları korumaya, iyileştirmeye ve yeni zeytinlik alanlar kurmaya yönelik hükümleri gereği zeytinlik alanların daraltılması, küçültülmesi mümkün olmadığından ve Kanun'da bir alanın zeytinlik saha olarak saptanabilmesi için asgari bir büyüklük şartı getirilmediğinden, Kanunun lafzına ve ruhuna aykırı olarak, Kanun metninde olmayan bir sınırlama getirdiği görülen Zeytinciliğin Islahı, Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin dava konusu edilen 4. maddesindeki "zeytinlik saha" tanımında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.*

Diğer taraftan, Yönetmeliğin dava konusu edilen 23. maddesi hükmü ile, alternatif alan bulunmaması ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu (ÇED)'na uygun olması koşuluyla, zeytinlik sahalarda, jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımlarının yürütülebilmesi, enerji üretim tesislerin kurulabilmesi, madencilik, petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetlerinin yapılabilmesi mümkün hale gelmekte; ayrıca, çerçevesi ve sınırları belirtilmeksizin, Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plan ve yatırımlar ile savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçların gerçekleştirilmesi imkanı getirilmektedir. Yönetmeliğe temel olan 3573 sayılı Kanun'un yukarıda alıntısı yapılan 20. maddesine bakıldığında, zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesisin

⁶ Çimen, Aziz Orhan, Zeytin Hukuku, 2021

yapılamayacağı ve işletilemeyeceği, bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmelerinin kurulmasının ise Bakanlığın iznine tabi olduğu görülmektedir.

Bir başka ifadeyle, 3573 sayılı Kanun'un geneline yaygın koruyucu hükümler de dikkate alındığında, zeytinlik sahalarda ve bu sahalara üç kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası ve küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri dışında kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran bir tesisin yapılması mümkün değildir. Kaldı ki, 3573 sayılı Kanun'da Yönetmeliğin 23. maddesinde sayılan tesislere belli şartlar altında dahi izin verilebileceği yönünde hiçbir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte, zeytinlik alanların daraltılamayacağı yönündeki hükme istisna olarak gösterilen belediye sınırları içinde bulunan zeytinlik sahalarının imar hudutları kapsamı içine alınması hâlinde altyapı ve sosyal tesisler dahil toplam yapılaşmanın zeytinlik alanının % 10'unu geçemeyeceği hükmü de dikkate alındığında; elektrik üretim tesisi, petrol ve doğal gaz arama işletmeleri gibi büyük ölçekli tesislerin anılan yapılaşma oranını ne şekilde sağlayacağı da açıklanabilir olmaktan uzaktır. Sonuç olarak, Yönetmeliğin 23. maddesi de, Yönetmeliğin temel aldığı Kanun hükümlerini aşan ve Kanun'un gözettiği koruma amacına aykırı hükümler içermektedir.” Danıştay Sekizinci Dairesinin 19/2/2015 tarihli ve Esas No: 2012/6113; Karar No: 2015/998 sayılı kararı ile de Danıştay İdari Dava Dairesin gerekçesine uygun olarak ilgili Yönetmelik değişikliğinin iptaline karar verilmiştir.

Yeniden Zeytin Kanunu'na dönecek olursak, günümüzde bir çok maddesinin uygulanmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak, kanunun en önemli ve günümüzde en fazla tartışılan maddesi 20. Maddedir. Zeytin Kanunu'nun 28.02.1995 ve 4086 sayılı Kanunla değişik 20. maddesi hükmü şu şekildedir: “Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri yapımı ve işletilmesi Tarım ve Köyişleri Bakanlığının iznine bağlıdır.” 1995 değişikliği ile daha da korumacı bir şekilde zeytinlik sahalarına en az 3 km. mesafede zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılması ve işletilmesi yasaklanmıştır. Her türlü madencilik faaliyetleri ile geçici madencilik tesislerinin bu anlamda zeytinlik sahalara 3 km. mesafede zarar veren tesis olarak kabul edilmekte ve uygulanmaktadır.

2) DANIŞTAY'IN ÇED AÇISINDAN ZEYTİN KANUNU UYGULAMASI

Danıştay'ın madenlerle ilgili ÇED kararlarına karşı açılan iptal davalarına bakan 14. Dairesi önceleri zeytinlik sahalarla ilgili 3 km. sahada yasaklamaya ilişkin Zeytin Kanunu 20.madde hükmünü

çok sıkı ve sert bir şekilde uygulamıştır. Yüksek 14. Dairenin E:2017/1453, K:2017/6291 sayılı kararında “...Danıştay Sekizinci Dairesinin kararında bir alanın zeytinlik saha olarak belirlenebilmesi için asgari 25 dekarlık bir büyüklüğe sahip olma şartını içeren Zeytinciliğin Islahı, Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin dava konusu edilen 4. maddesindeki "zeytinlik saha" tanımının" iptaline karar verildiği dikkate alındığında, Mermer ocağının bulunduğu ruhsat sahasından itibaren 3 km'lik mesafe içerisinde büyüklüğüne bakılmaksızın zeytinlik sahalarının bulunduğu anlaşıldığından, Söz konusu mermer ocağı işletmesinin zeytin sahalarına zarar vermeden, toz duman çıkarmayacak şekilde faaliyette bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu...” denilerek 3 km.lik alan içinde bulunan bir maden işletmesinin zeytin ağaçlarına zarar vermediğini söylemenin hayatın olağan akışına aykırı bularak dava konusu ÇED kararının iptaline karar verilmesi gerektiği içtihat edilmiştir.

Daha sonra Danıştay 14.Dairesinin kapatılmasıyla ÇED davalarına bakmakla görevlendirilen 6.Dairesi daha esnek bir uygulama benimsemiştir. Danıştay 6.Dairesinin zeytin sahalarına ilişkin E:2019/14062 K:2019/4585 sayılı son içtihadı şu şekildedir: “ Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi projesine ilişkin söz konusu faaliyetin, zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakıp bırakmaması, toz ve duman çıkarıp çıkarmaması hususunun ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğü görüşünün değerlendirilmesi, ...Yönetmeliği seçme ve eleme kriterleri çerçevesinde projenin, çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olup olmadığının belirlenmesi... Özel ve teknik bilgi gerektirdiğinden, aralarında çevre mühendisi, ziraat mühendisi olmak üzere oluşturulacak bilirkişi heyetiyle keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiği...”. Buna göre, 3km.lik yasak bant içinde kalsa bile Tarım İl Müdürlüklerinin yazısından veya Bilirkişi raporundan, sahanın topoğrafyası veya madencilik faaliyetinin niteliği gereği zeytin ağaçlarına zarar vermediği anlaşılabilir Zeytin Kanunu 20.maddesi dolayısıyla ÇED kararlarının iptali söz konusu olmayacaktır.

3) MADEN YÖNETMELİĞİ İLE 1 MART 2022 TARİHİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Bölgesel elektrik arz ve dağıtım ihtiyacından doğan enerji ihtiyacı ve özellikle Ege Bölgesinde termik santralleri besleyen kömür maden ruhsatlarında zeytinlik ağaçlar dışında maden rezervinin tükenmesi yeni bir düzenleme yapma ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 1 Mart 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklikle Maden Yönetmeliğinin 115.maddesine “ Ülkenin elektrik ihtiyacını karşılamak üzere yürütülen madencilik faaliyetlerinin tapuda zeytinlik olarak kayıtlı olan alanlara denk gelmesi ve faaliyetlerin

başka alanlarda yürütülmesinin mümkün olmaması durumunda madencilik faaliyeti yürütecek kişinin faaliyetlerin bitiminde sahayı rehabilite ederek eski hale getireceğini taahhüt etmesi şartıyla Genel Müdürlük tarafından belirlenen çalışma takvimi içerisinde zeytin sahasının madencilik faaliyeti yürütülecek kısmının taşınmasına, sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilir. Zeytin sahasının taşınmasının mümkün olmadığı durumlarda sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilmesi için madencilik faaliyeti yürütecek kişinin madencilik faaliyetleri bitiminde sahayı rehabilite ederek eski hale getireceğini ve Tarım ve Orman Bakanlığınca uygun görülecek alanda dikim normlarına uygun, faaliyet yürütülecek saha ile eşdeğer büyüklükte zeytin bahçesi tesis edeceğini taahhüt etmesi zorunludur.” Şeklinde bir fıkra eklenmiştir.

III. YAPILAN SON DEĞİŞİKLİK İLE İLGİLİ HUKUKİ DEĞERLENDİRME

1 Mart tarihli zeytinle ilgili Yönetmelik değişikliğine karşı yoğun tepkiler oluşmuş ve imza kampanyaları başlatılmıştır. Zeytin Kanunu 20.maddesine açık aykırılık oluşturacağı ve Kanun’da yasaklanmış bir faaliyete yönetmelikle izin verilemeyeceği ileri sürülmektedir. Yönetmelik değişikliğinin iptali ve yürütmesinin durdurulması için, biri siyasi parti olmak üzere Danıştay’da 20 kadar dava açılmıştır. Kanaatimizce, Zeytinlerin taşınması ve taşınılan yerde kamu yararı için zorunluluk olan durumlarda taşınan bu bölgede madencilik faaliyetlerine izin verilmesinin Zeytin Kanunu’nun amacına ve 20.maddenin lafzına aykırı olmayacaktır.

Öncelikle, söz konusu yönetmeliğin sınırlı bir kapsamda çıktığı unutulmamalıdır. Diğer bir deyiş ile yönetmeliğin kapsam alanına Türkiye’de bulunan tüm zeytinlikler ve maden ruhsatları girmemektedir. Kapsam, Türkiye’nin elektrik ihtiyacını karşılayan santrallerin ihtiyaç duyduğu maden ruhsatları ile sınırlıdır. Bu da demek oluyor ki, Termik santralleri besleyen kömür sahaları için çıkmış olan yönelik çıkarılan bu hükümden yaklaşık 9.000 işletme ruhsatından sadece 10 kadar kömür ruhsatı yararlanabilecektir. Hüküm ile getirilen diğer bir şart ise başka alanda madencilik faaliyetinin yürütülmesinin mümkün olmamasıdır. Yani, kömür almak için zeytinliğin bulunduğu alandan başka bir yerde üretim imkanının kalmaması aranır. Bu veriler ile mevcut durum değerlendirmesi yaptığımız takdirde, Toplam 800 Milyon zeytin ağacından ancak 20 Bin kadarı bu yönetmelik kapsamına girmektedir.

Son olarak, içinde bulunduğumuz sosyo-ekonomik ortamda dışarıdan doğalgaza bağlı elektrik ürettiğimizi ve İran’dan doğalgaz alamadığımız için elektrik temin edemediğimizden tüm sanayi

kesimine bir hafta elektrik veremediğimiz gibi hususları da göz önünde bulundurarak, konunun bilimsel ve hukuki verilerle değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- 1- Çimen, Aziz Orhan, *Zeytin Hukuku*, 2021
- 2- Çolak, Filiz, *Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Anadolu'da Zeytin ve Zeytinyağı Üretim ve İhracatı (1908-1922)*, 2021
- 3- Marmarabirlik Akademi, “Zeytinin Tarihçesi”, erişim: 31.03.2022, <http://www.marmarabirlikakademi.com/tr/zeytin-kutuphanesi/zeytinin-tarihcesi>
- 4- Wikipedia, “Zeytin”, erişim: 01.04.2022, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Zeytin>
- 5- Yurtoğlu, Nadir, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi ile Ticareti Üzerine Tarihsel Bir Bakış (1923-1960)*, 2019